

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science

Yıl: 5, Sayı: 30, Kasım 2018, s. 153-169

Dr.Öğretim Üyesi, Şermin METİN

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi AD.,
sermin.metin@hku.edu.tr

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN OYUN DAVRANIŞLARI İLE KİŞİLERARASI PROBLEM ÇÖZME DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Özet

Bu çalışma okul öncesi çocukların oyun davranışları ve kişiler arası problem çözme becerilerini belirlemek ve oyun davranışları ile kişiler arası problem çözme becerilerini karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır. İlişkisel tarama modelinde olan araştırma Gaziantep il merkezindeki anaokuluna devam eden beş-altı yaş arasındaki çocuklarla gerçekleştirilmiştir. Basit tesadüfî örnekleme ile seçilen 132 kız, 138 erkek olmak üzere toplam 270 çocuk araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Coplan ve Rubin (1998) tarafından geliştirilen ve Ogelman (2012) tarafından Türkçeye uyarlanan Okul Öncesi Oyun Davranışı Ölçeği (ODÖ) ve Özdil (2008) tarafından geliştirilen Kişilerarası Problem Çözme Ölçeği (KPÇÖ) kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde ilişkisiz örneklemler için t testi ve etki büyüklüğünü belirlemek için Cohen d değerleri hesaplanmıştır. Analizler sonucunda çalışmaya katılan çocukların Okul Öncesi Oyun Davranış Ölçeği alt boyutu olan Sessiz Davranış, Yalnız-Pasif Davranış ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmazken, Yalnız-Aktif Davranış, Sosyal Oyun, İtiş-Kakış Oyun ile Kişilerarası Problem Çözme Ölçeği ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim alma durumu ile Okul Öncesi Oyun Davranış Ölçeği alt ölçeği olan Sessiz Davranış, Yalnız-Pasif Davranış ve oyun toplam puanı arasında anlamlı bir ilişkinin var olduğu belirlenmiştir. Yalnız-Aktif Davranış, Sosyal Oyun, İtiş-Kakış Oyun alt boyutları ve Kişilerarası Problem Çözme Ölçeği puanları ile okul öncesi eğitim alma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Okul Öncesi Oyun Davranış Ölçeği puanı ile Kişilerarası Problem Çözme Ölçeği puanları arasındaki ilişkiye

bakıldığında ise Kişilerarası Problem Çözme Ölçek Puanı düşük olan çocukların Okul Öncesi Oyun Davranış Ölçeği alt boyutu olan İtiş-Kakış Oyun alt ölçeği puanlarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, oyun, okul öncesi oyun davranış ölçeği, oyun davranışı, kişilerarası problem çözme.

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE PLAY BEHAVIORS AND INTERPERSONAL PROBLEM SOLVING SKILLS OF PRESCHOOL CHILDREN

Abstract

This study was carried out to determine the relationship between play behaviour and interpersonal problem-solving skills of preschool children. The research in the relational survey model was carried out with children aged between five and six years who were attending kindergarten in Gaziantep. A total of 270 children, 132 females and 138 males, were selected as the study group. The data of the study were obtained by using the Interpersonal Problem Solving Scale (IPSS) developed by Coplan and Rubin (1998) and adapted to Turkish by Ogelman (2012). Independent samples t-test and the Cohen d values were calculated to determine the effect size. The results of the analyses showed that while there was no significant difference between the Reticent Behaviour, Solitary-Passive Behavior, and gender, which are the sub-dimensions of the Preschool Play Behaviour Scale, there was a significant difference between Solitary-Active Behavior, Social Play, Rough play and the Interpersonal Problem-Solving Behavior Scale. There was a significant relationship between the preschool education and Reticent Behavior and Solitary-Passive Behaviour. There was no significant relationship between the scores of Solitary-active, Social play and Rough subdimensions and Interpersonal Problem-solving Scale and the preschool education status. In addition, the ones who had a low score of Interpersonal Problem-solving Scale had a high score in rough play sub-dimension.

Keywords: Preschool play, preschool play behaviour scale, play behaviour, interpersonal problem-solving.

GİRİŞ

Oyun çocuk için ciddi bir uğraş, yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır ve bilişsel, fiziksel, sosyal, duygusal ve dil gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Çocuğun çevre ile ilişki kurması, duyu ve düşüncelerini yansıtmaya yardımcı olan oyun ile çocuğun gelişimi gözlemlenebilmektedir (Aral,2001;Ginsburg, 2007; Hoisington, 2007). İnsanlık tarihi kadar eski olan oyun ve canlıların oyun davranışları, niçin oyun oynadığı, özellikle çocukluk dönemi oyunlarının amacı merak ve araştırma konusu olmuş, oyuna ilişkin birçok farklı bakış açısı ve buna bağlı kuram ortaya konmuştur.

Bir süreç olan oyun suskunluk davranışından, tek başına oyuna, tek başına oyundan paralel oyuna, paralel oyundan sosyal oyuna ve sosyal oyundan itiş kakışlı oyuna giden döngüsel bir süreçtir (Aslan, 2017). 1930' lara kadar anaokulu çocuklarının oyun davranışlarına ilişkin çok az çalışma yapılmıştır (Rubin, 1977). Çocukların oyun sürecini ve oyun davranışlarını inceleyen

Rubin (1982), Parten (1932) ve Piaget'in (1962) kuramlarından yola çıkarak oyunu sosyal ve sosyal olmayan oyun olarak ele almıştır. Parten (1932) çocukların oyun davranışını boş davranış, yalnız oyun, oyun izleme, paralel oyun, birlikte oyun olarak belirtirken Piaget (1962) ve ardılı Similansky (1968) oyun davranışını işlevsel oyun, yapı-inşa oyunları, dramatik oyun ve kurallı oyun olarak incelemiştir (Rubin 1977; Rubin, 1989; Rubin, 2001). Coplan ve Rubin, (1998) okul öncesi çocukların oyun davranışını; sessiz davranış, yalnız-pasif davranış, yalnız-aktif davranış, sosyal oyun ve itiş-kakış oyun olarak ele alınmışlardır. Sessiz davranış, amaçsız bir şekilde sınıfta dolaşma ve arkadaşlarını izlemeyi içermekte, yalnız-pasif oyun çocukların sessiz bir şekilde tek başına, akranlarından bağımsız daha çok nesne odaklı oynadıkları oyundur. Yalnız-aktif oyun tek başına nesne ya da nesne kullanmadan salıncakta sallanma, araba sürme gibi motor hareketleri içeren rol yapma ve hayali oyundur. Sosyal oyun ise akranlar ile birlikte yürütülen oyun iken, itiş kakış oyunları gerçek kavgaya bezese de gülme gibi olumlu duygusal ifadeler, koşma gibi enerjik hareketler, değişen rollerle ile sosyal oyunu başka bir boyutudur (Coplan, 2000; Coplan, Findlay & Nelson, 2004; Coplan & Rubin, 1998; Coplan, Rubin, Fox, Calkins & Stewart, 1994; Rubin, Chen, McDougal, Bowker & McKinnon, 1995).

Oyun ortamında kurulan sosyal etkileşim yani akran ilişkileri çocukların davranışlarını etkilemekte, çocukların hayatında önemli, hatta kritik bir öneme sahip olmaktadır (Hay, Payne, & Chadwick, 2004; Koçyiğit, Yılmaz ve Sezer, 2015). Çocuk gelişimi ve oyunlar üzerine yapılan araştırmalarda, kaliteli ve yaratıcı özellikleri olan oyunların çocukların akran etkileşimini arttırdığı düşünülmektedir (Rubin, Fein & Vandenberg, 1983). Okul öncesi dönemdeki akran ilişkileri çocukların kuracakları kişiler arası ilişkiler için gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarında, diğer insanlarla geçinme, problem çözme ve sorunlarla başa çıkmalarına aracılık etmektedir (Shure & Spivack, 1988). Bununla birlikte akranlar çocukların gelişimini olumsuz da etkileyebilmektedir (Hay et al., 2004; Rubin & Krasnor, 1986). Akranlarla yaşanan sorunlar ve bu sorunları çözme yolları çocukların yetişkin hayatındaki ilişkiler ve kişiler arası problemleri çözebilmeleri için bir alt yapı oluşturmaktadır.

Kişiler arası problem çözme becerisi, insanların sahip oldukları düşünceler, inançlar ya da değerler arasındaki farklılıklardan doğan problemlerini çözmek için etkili, alternatif tepkilerin ortaya konduğu sosyal ve duygusal uyum sürecidir (Coleman, Wheeler & Webber, 1993; Pellegrini & Urbain, 1986). Kişiler arası problem çözme ya da sosyal problem çözme D'Zurilla & Goldfried (1971) ve D'Zurilla, Chang & Sanna (2003) tarafından problem durumunda çözüm için etkili alternatif tepkiler sunmak ve bu farklı alternatifler arasından en etkili tepkiyi seçmek olan sosyal bir süreç olarak tanımlanmıştır. Daha sonra bu tanıma bireyin günlük yaşam problemlerini ortaya koyduğu ve keşfettiği bilişsel süreç olduğu belirtilerek kişiler arası problem çözme bilişsel-davranışsal bir süreç olarak açıklanmıştır. Aynı şekilde Shure & Spivack (1982) da kişiler arası problem çözmeyi çocuğun günlük yaşam problemlerini çözmek için geliştirdiği ve kullandığı sistematik düşünce becerileri olarak görmektedir. Kişiler arası problem çözme becerileri olumlu sosyal uyumun ön koşuludur ve bu beceri de yetersizlikleri olan çocuklar sosyal olarak uyum problemleri yaşamakta (Shure & Spivack, 1972; 1982; Spivack & Shure, 1974), grup içinde popülerliği düşük olmakta, saldırgan davranışlar sergilemekte ve duygusal sorunlar yaşamaktadır (Coleman et al., 1993).

Piaget ve birçok kuramcı önemli sosyal yeterliliklerin edinilmesi için birincil bir bağlam olarak tanımladıkları oyunun önemin vurgulamaktadır (Fantuzzo, Coolahan, Mendez, McDermott & Sutton-Smith, 1998). Çocukların akranlarıyla kurdukları ilişkiler oyun ve oyun davranışları

etkileyebilmektedir. Aynı şekilde olumlu akran ilişkileri de çocukların oyun becerilerini geliştirmekte, oyunlarda olumlu deneyimler elde etmelerini desteklemektedir (Goodman 1994; Vygotsky, 1978). Çocukların olumlu kişiler arası ilişkiler geliştirmek ve kişiler arası ilişkilerden doğan problemlerini çözebilmeleri için akranlarıyla sosyal etkileşim kurmaları gerekmektedir. Bu sosyal etkileşimleri deneyimleyecekleri ve birçok sosyal ve kişiler arası becerileri kazanmalarını sağlayacak en uygun ortam oyun sürecinde yaratılmaktadır (Ashiabi, 2007; Coplan & Arbeau, 2009; Coplan et al., 2006; Dinçer, 1995; Rubin et al., 1995).

Yapılan bir çok çalışma çocukların sosyal gelişimi, sosyal yetkinlikleri ile oyun davranışları ve oyun becerileri arasında ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (Koçyiğit et al., 2015; Smith & Dutton, 1979; Simon & Smith, 1983). Oyun deneyimleri en azından problem çözme için aktif bir deneyim veya eğitim deneyimi kadar etkili olmaktadır. Yapılan bir çok çalışma oyun oynama fırsatları olan çocuklarının problem çözme eğitimi alan çocuklara göre problemi çözmek için daha az ipucuna ihtiyaç duyduklarını hatta ikinci ipucuna ihtiyaçları olmadığını ortaya koymuştur (Lawton & Berning, 1982; Smith & Dutton, 1979; Simon & Smith, 1983 Vandenberg, 1981).

Çocukluk döneminde kazanılan ve yaşam boyu sosyal ilişkilerde belirleyici olan kişiler arası problem çözme becerilerine yönelik birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar daha çok okul öncesi yıllarda kişiler arası bilişsel problem çözme eğitimi (Anlıak, 2004; Dinçer, 1995; Dinçer & Güneysu, 1997; 2001; Durualp & Aral, 2010; Erwin & Ruane, 1993; Işıktekiner, 2014; Kargı, 2009; Özdil, 2008; Shure & Spivack, 1974; 1979; 1980; 1984; Youngstrom et al., 2000; Zahn-Waxler, 1994) ve sosyal beceri eğitimine (Dereli, 2008; Musun-Miller, 1993) yönelik çalışmalardır. Kişiler arası problem çözme becerilerinin belirlenmesi (Akbaş, 2005; Dinçer, Güneysu & Etikan, 1997; Kesicioğlu, 2015; Anlıak & Dinçer, 2005), kişiler arası problem çözme ile bakış alma becerisi (Bal, 2013), sosyal problem çözme (Johnson, 2000), bağlanma (Türköz, 2007), utangaçlık (Walker et al., 2013), akran ilişkisi (Özmen, 2013) ve ahlaki yargı düzeyi (Dilber & Ersoy, 2016) arasındaki ilişkiye yönelik çalışmalar da yapılmıştır. Ancak çocukların gelişiminde önemli bir yere sahip olan oyun ve kişiler arası problem çözme becerilerine yönelik sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Cheyn & Rubin, 1983; Cohen & Mendez, 2009; Koçyiğit et al., 2015; Lawton & Berning, 2006; Rubin et al., 1983). Bu nedenle bu çalışma ile okul öncesi çocukların oyun davranışları ve kişiler arası problem çözme becerileri ve oyun davranışları ile kişiler arası problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma Modeli

Okul öncesi çocukların oyun davranışları ve kişiler arası problem çözme becerilerini belirlemek, çocukların oyun davranışları ile kişiler arası problem çözme becerilerini karşılaştırmak amacıyla yapılan bu araştırma ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Gaziantep il merkezindeki anaokullarına devam eden 270 çocuktan oluşmaktadır. Çalışmaya katılan çocukların %51,1'i erkek, %48,9'u kız, %65,2'si altı yaş, %34,8'i 5 yaş ve çocukların %48,1'i daha önce okul öncesi eğitim almıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Okul Öncesi Oyun Davranışı Ölçeği (ODÖ) ve Kişilerarası Problem Çözme Ölçeği (KPÇÖ) kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formunda çocukların yaş, cinsiyet, daha önce okul öncesi eğitim alıp almama durumu, anne babanın; yaş, çalışma durumu, eğitim durumu ve gelir durumuna yönelik bilgilere yer verilmiştir.

Okul Öncesi Oyun Davranışı Ölçeği (ODÖ) Coplan ve Rubin (1998) tarafından geliştirilmiş ve Ogelman (2012) tarafından Türkçe 'ye uyarlanmıştır. Çocukların oyunları sırasında gösterdikleri bireysel davranışların öğretmen görüşlerine göre belirlemesi amacıyla geliştirilmiş olan ölçek 18 madde ve beş alt boyut içermektedir. Bu alt boyutlar; sessiz davranış, yalnız-pasif davranış, yalnız-aktif davranış, sosyal oyun ve itiş-kakış oyun alt boyutlardır. Ölçek "hiç", "seyrek", "bazen", "sık sık" ve "her zaman" olmak üzere 5'li likert tipi olarak hazırlanmıştır. Her maddeden alınabilecek en düşük puan 1, en yüksek puan 5'dir. Alt boyutlardan alınan toplam puan, çocuğun o davranışı oyun boyunca ne sıklıkta gösterdiğini ifade etmektedir. Alt boyutların iç tutarlılık katsayıları; sessiz davranış .85; yalnız-pasif davranış .79; yalnız-aktif davranış .76; sosyal oyun .96 ve itiş-kakış oyunu .92 olarak hesaplanmıştır (Coplan & Rubin, 1998, Ogelman, 2012).

Kişilerarası Problem Çözme Ölçeği (KPÇÖ), okul öncesi çocukların kişilerarası problem çözme davranışlarını ölçmek için Özdil (2008) tarafından geliştirilmiştir. KPÇÖ yıkıcı problem çözme ve yapıcı problem çözme olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. KPÇÖ'nin yıkıcı problem çözme alt boyutu 16, yapıcı problem çözme alt boyutu 8 maddedir ve ölçek 4'lü likert tipidir. Ölçeğin iç tutarlılığının yıkıcı problem çözme boyutunda .95, yapıcı problem çözme boyutunda .83 olduğu belirtilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler SPSS 22 paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Veri analizinde veriler ilişkisiz t-testi kullanılarak analiz edilmiş ve bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin gücünü açıklamak ve etki büyüklüğünü belirlemek için ise Cohen d kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2017). Anlamlılık seviyesi 0,05 olup, $p < 0,05$ olması durumunda anlamlı farklılığın olduğu, $p > 0,05$ olması durumunda ise anlamlı farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde okul öncesi çocukların oyun davranışları ve kişiler arası problem çözme becerilerinin cinsiyet ve okul öncesi eğitim alma durumuna göre değişip değişmediği ve çocukların oyun davranışları ile kişiler arası problem çözme becerileri arasındaki ilişki ortaya konmuştur.

Tablo 1. Okul Öncesi Oyun Davranış Ölçeği ile kişilerarası problem çözme ölçeği Puanlarının cinsiyete göre t testi ve etki büyüklüğü sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p	Cohen d
Okul Öncesi Oyun Davranışı Ölçeği (ODÖ)								
Sessiz Davranış	Kız	132	9,16	3,40	268,00	1,01	0,31	
	Erkek	138	9,57	3,33				
Yalnız-Pasif Davranış	Kız	132	11,88	3,37	268,00	0,11	0,92	
	Erkek	138	11,92	3,07				
Yalnız-Aktif Davranış	Kız	131	6,31	2,21	267,00	2,16	0,03*	0,26
	Erkek	138	5,75	2,03				
Sosyal Oyun	Kız	132	23,17	5,02	268,00	2,41	0,02*	0,29
	Erkek	138	21,68	5,12				
İtiş-kakış Oyun	Kız	132	3,96	2,22	268,00	5,51	0,00*	0,67
	Erkek	138	5,55	2,51				
Kişilerarası Problem Çözme Ölçeği (KPCÖ)								
Yıkıcı Davranış	Kız	132	25,06	8,56	268,00	4,05	0,00*	0,49
	Erkek	138	30,07	11,45				
Yapıcı Davranış	Kız	132	45,64	11,43	268,00	3,23	0,00*	0,39
	Erkek	138	50,11	11,25				

*p < 0,05. Not: Manidar olmayan farklar için etki büyüklüğü hesaplanmamıştır.

Tablo 1’de cinsiyete göre ODÖ sessiz davranış alt boyutu ve yalnız-pasif davranış alt boyutu puanları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur $t(268) = 1,01$; $p < 0,05$. Cinsiyette göre ODÖ alt boyutu yalnız-aktif davranış, sosyal oyun ve itiş-kakış davranış alt boyutu arasındaki ilişki anlamlıdır $t(268) = 2,16$; $p < 0,05$. Bu sonuçlara göre kızlar daha fazla yalnız-aktif ve sosyal oyun davranışları gösterirken erkekler daha fazla itiş-kakış oyun davranışı göstermektedir.

Cinsiyete göre KPCÖ puanlarına bakıldığında ise yıkıcı davranış ve yapıcı davranış alt ölçek puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir $t(268) = 2,16$; $p < 0,05$. Erkekler kızlara göre problem çözmeye yıkıcı ve yapıcı davranışları daha fazla kullanmaktadır.

Tablo 2. Okul öncesi oyun davranış ölçeği ile kişilerarası problem çözme ölçeği puanlarının okul öncesi eğitim alma durumuna göre t-testi ve etki büyüklüğü sonuçları

Ölçek	Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p	Cohen d
Okul Öncesi Oyun Davranışı Ölçeği (ODÖ)								
Sessiz Davranış	Almış	140	8,44	2,93	268,00	4,94	0,00*	0,60
	Almamış	130	10,38	3,52				
Yalnız-pasif Davranış	Almış	140	11,29	3,09	268,00	3,32	0,00*	0,40
	Almamış	130	12,56	3,23				
Yalnız-aktif Davranış	Almış	140	5,98	2,02	267,00	0,32	0,75	
	Almamış	129	6,06	2,27				
Sosyal Oyun	Almış	140	22,68	5,29	268,00	0,90	0,37	
	Almamış	130	22,12	4,92				
İtiş-kakış Oyun	Almış	140	4,59	2,36	268,00	1,24	0,22	
	Almamış	130	4,97	2,63				
Kişilerarası Problem Çözme Ölçeği (KPCÖ)								
Yıkıcı Davranış	Almış	140	27,29	9,00	240,75	0,53	0,60	
	Almamış	130	27,97	11,80				
Yapıcı Davranış	Almış	140	47,41	10,31	268,00	0,77	0,44	
	Almamış	130	48,48	12,74				

*p < 0,05. Not: Manidar olmayan farklar için etki büyüklüğü hesaplanmamıştır.

Çalışmaya katılan çocukların daha önce okul öncesi eğitim alma durumu ile ODÖ alt ölçeği olan sessiz davranış $t(268) = 4,94$; $p < 0,05$ ile yalnız-pasif davranış $t(268) = 3,32$; $p < 0,05$ arasındaki farkın olduğu görülmektedir. Daha önce okul öncesi eğitim almamış çocuklar alan çocuklara göre oyunda daha fazla sessiz davranış ve yalnız-pasif davranış göstermektedir. Ancak okul öncesi eğitim alma durumu ile ODÖ alt ölçekleri olan yalnız-aktif oyun $t(267) = 0,32$; $p > 0,05$, sosyal oyun $t(268) = 0,90$; $p > 0,05$ ve itiş-kakış oyun $t(268) = 1,24$; $p > 0,05$ davranışları arsanda fark görülmemiştir $t(268) = 1,01$; $p > 0,05$. Çalışmaya katılan çocukların okul öncesi eğitim alma durumları ile KPCÖ alt ölçeği olan yıkıcı davranış $t(240) = 0,53$; $p > 0,05$ puanları ile yapıcı davranış $t(268) = 0,77$; $p > 0,05$ arasında fark bulunamamıştır.

Tablo 3. Okul öncesi oyun davranış ölçeği puanlarının kişilerarası problem çözme becerisine göre t testi ve etki büyüklüğü sonuçları

Kişilerarası Problem Çözme Ölçeği (KPCÖ)	N	\bar{X}	S	sd	t	p	Cohen d	
Sessiz Davranış	Düşük	108	9,73	3,35	179,00	0,31	0,76	
	Yüksek	73	9,58	3,36				
Yalnız-pasif davranış	Düşük	108	12,25	3,60	179,00	0,67	0,50	
	Yüksek	73	11,90	3,06				
Yalnız-aktif davranış	Düşük	108	5,90	2,18	179,00	0,39	0,70	
	Yüksek	73	6,03	2,22				
Sosyal Oyun	Düşük	108	21,56	5,62	179,00	1,52	0,13	
	Yüksek	73	22,78	4,80				
İtiş-kakış Oyun	Düşük	108	3,65	2,09	179,00	9,18	0,00*	1,39
	Yüksek	73	6,58	2,12				

*p < 0,05. Not: Manidar olmayan farklar için etki büyüklüğü hesaplanmamıştır.

Okul öncesi çocukların ODÖ puanları ile KPCÖ puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında çocukların KPCÖ ile ODÖ alt boyutu olan sessiz davranış arasında fark görülmemiştir $t(179) = 0,31$; $p > 0,05$. KPCÖ ile ODÖ alt boyutu olan yalnız pasif davranış $t(179) = 0,67$; $p > 0,05$, yalnız aktif davranış $t(179) = 0,39$; $p > 0,05$ ve sosyal oyun $t(179) = 1,52$; $p > 0,05$. alt boyutları arasında fark yoktur. Bunun aksine çocukların KPCÖ ile ODÖ alt boyutu olan itiş-kakış oyun davranışı $t(179) = 9,18$; $p > 0,05$. arasındaki ilişki anlamlıdır. Bu durum itiş-kakış oyun davranışı gösteren çocukların kişiler arası problemlerini çözüme becerilerinin düşük olduğunu göstermektedir.

TARTIŞMA ve YORUM

Okul öncesi çocukların oyun davranışları ve kişiler arası problem çözme becerilerini belirlemek, çocukların oyun davranışları ile kişiler arası problem çözme becerilerini karşılaştırmak amacıyla yapılan çalışmada cinsiyette göre ODÖ alt boyutu yalnız-aktif davranış, sosyal oyun ve itiş-kakış davranış alt boyutu ile cinsiyet arasındaki fark anlamlıdır. Bu durumda kızlar daha fazla yalnız-aktif oyun ve sosyal oyun davranışları gösterirken erkekler itiş-kakış oyun davranışı göstermektedir. Kızlara göre daha hareketli olan ve bunu oyunlarına yansıtan erkek çocukların oyunda itiş-kakış oyun davranışı gösterdikleri (Edwards, 2000; Humphreys & Smith, 1987; Ogelman et al., 2016; Pellegrini & Smith, 1998) ve erkek çocukların kızlara göre oyun sırasında daha saldırgan davranışlar, özellikle fiziksel saldırganlık sergilediklerini (Maccoby & Jacklin 1974) ve Von Klitzing, Kelsay, Emde, Robinson ve Schitz 2000) ortaya konuştur. Moiler, Hymel & Rubin (1992)' da ilkökul çocuklarının oyun davranışını incelemişler ve erkeklerin takla oyunları gibi agresif ve kaba grup oyunlarını tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Çocukların kişiler arası problem çözme davranışları ile cinsiyet arasındaki ilişkiye bakıldığında erkek çocuklar problem çözüme yıkıcı ve yapıcı davranışları kızlara göre daha fazla kullanmaktadır. Yapılan benzer çalışmalar da problem çözüme kız ve erkekler arasında cinsiyet farklılıklarının olduğunu ortaya koymuştur (Walker, Irving & Berthelsen, 2002; Musun-Miller, 1993). Zahn-Waxler ve diğerleri (1994) davranış problemleri olan 4 yaş çocukların sosyal problem çözüme problemlerini nasıl çözdüklerine ilişkin sözel ifadelerine

yönelik yaptığı çalışmada kızların daha çok sosyal bağlantı, uyum ve bağlılık temalarını ifade ettiklerini ancak erkeklerin daha fazla öfke ifadelerini kullandıklarını belirtmiştir. Benzer çalışmalarda da kızların çatışma durumlarında ya da problem çözme durumlarında iletişim yollarını kullandıklarını, ılımlı olduklarını, olumlu duygu ifadeleri kullanırken erkeklerin daha çok tehdit, olumsuz ifadeler ve fiziksel güç kullandıklarını belirtmektedir (Hay et al., 2004; Miller, Danaher, & Forbes, 1986).

Ancak pek çok çalışmada okul öncesi çocukların problem çözme davranışları cinsiyet açısından kız ve erkek olarak değerlendirilmekte kızların kızlar ile erkeklerin erkekler ile arasındaki problem çözmeye ilişkin tutumlarını değerlendiren çok az çalışma bulunmaktadır. Walker ve diğerleri (2002) problem çözmeye genel olarak aynı ve karşı cinsiyetteki akranlara tepki verme biçimlerinde farklılıkların olabileceğini kızların kızlara erkeklerin erkeklere karşı farklı tepkileri olduğunu ifade etmektedir.

Çalışmada oyun davranışları ile daha önce okul öncesi eğitim alma durumu incelenmiş ve okul öncesi eğitim almayan çocukların oyun sırasında daha çok sessiz davranış ve yalnız-pasif davranış sergiledikleri belirlenmiştir. Ancak okul öncesi eğitim alma durumu ile ODÖ alt ölçekleri olan yalnız-aktif oyun, sosyal oyun ve itiş-kakış oyun davranışları arasında fark görülmemiştir. Coplan ve diğerleri (2006) pek çok teorisyenin (Piaget'in 1926, 1932, Mead, 1934 ve Sullivan, 1953) özellikle ilk çalışmalarında çocukların sosyal gelişimi için akran katılımının önemini vurguladıklarını belirtmiştir. Kişiler arası ilişkilerde, işbirliği, rekabet, çatışma ve arkadaşça tartışma, uzlaşma, empati ve fedakarlık gibi pek çok beceride akran etkileşiminin çocuklara önemli ve benzersiz bir öğrenme ortamı sağladığını ileri sürmüşlerdir. Bu bağlamda okul öncesi eğitim almayan çocukların oyunlarında yalnız-aktif oyun, sosyal oyun ve itiş-kakış oyun davranışlarını göstermemelerini nedenlerinden biri olarak bu durum söylenebilir. Çocukların oyun davranışlarının nedenlerini açıklamaya çalışan Coplan ve diğerleri (1994) erken çocukluk ve çocukluk döneminde yalnız-aktif oyunun çocuklarda psikolojik olarak olgunlaşmama ve dürtüselliği yansıttığını belirtmektedir. Coplan (2000) ve Coplan ve Rubin (1998) ise sessiz oyun davranışı gösteren çocukların yeterli sosyal becerilere sahip olmalarına rağmen akranlarla etkileşim girmek için isteksiz olduklarını, bu çocukların uyumsuz olduklarına dair yeterli bulguların olmadığı da ileri sürmektedir. Ancak tek başına pasif oyunun erkek çocuklarda utangaçlık ve uyumsuz davranışlarla ilişkili olabileceği vurgulanmıştır (Coplan et al., 2001).

Çocukların okul öncesi eğitim alma durumları ile KPÇÖ'den aldıkları puanlara bakıldığında okul öncesi eğitim alıp almama durumu ile çocukların problem çözme davranışları arasında fark görülmemiştir. Oysa Yoleri (2010) okul öncesi eğitim ortamında, grup aktivitelerinin kişilerarası problem çözme becerilerinin geliştirilmesinde etkili olduğu ortaya koymuştur. Özellikle okul öncesi yıllarda kişiler arası problem çözmeye yönelik oyun ve etkinlik temelli verilen eğitimlerin (Anlıak, 2004; Dinçer, 1995; Dinçer & Güneysu, 1997; 2001; Durualp & Aral, 2010; Erwin & Ruane, 1993; Işıktekiner, 2014; Kargı, 2009; Özdi, 2008; Shure & Spivack, 1974, 1979, 1980; 1984; Youngstrom et al., 2000; Zahn-Waxler, 1994) çocukların problem çözme becerilerini etkilediğini göstermektedir.

Çalışmaya katılan çocukların KPÇÖ ile ODÖ alt boyutu olan sessiz davranış, yalnız-pasif davranış, yalnız-aktif davranış, sosyal oyun alt boyutları arasında fark yoktur. Yapılan çalışmalar kişiler arası problem çözme becerisine sahip çocukların akran ilişkilerinin olumlu yönde arttığı, akranları tarafından kabul gördüğü, çekingenlik davranışlarının azaldığı (Özmen,

2013), daha az saldırgan davranış gösterdikleri (Guerra & Slaby, 1990), duyguları anlama (Dereli, 2008) becerilerini etkilediği ve davranış sorunlarını azalttığını (Kargı 2009) ortaya koymuştur. Çocukların oyun davranışları üzerine yapılan çalışmalarda; sessiz davranışın sosyal korku ve utangaçlık mizacı, kaygı, içe dönüklük, sosyal yetersizlik, özsaygı düşüklüğü, akranlar tarafından dışlanma ile ilişkili olduğu belirtilmiştir (Coplan et al., 1994; Coplan, 2000; Coplan et al., 2004; Coplan & Rubin, 1998; Rubin et al., 1995). Yalnız aktif oyun davranışının ise sosyal beceri eksiliği ve dürtüsel davranışları içerdiği, akranlar tarafından dışlanma, kişilerarası problem çözmeden yetersizlik, dürtüsellik, dışa dönükle ilişkili olduğu görülmüştür (Coplan, 2000; Coplan et al., 1994, Coplan ve Rubin, 1998).

Tüm bu bulgular olumlu sosyal ilişkilere ve kişiler arası problem çözme becerisine sahip çocukların olumlu sosyal ilişkiler kurduklarını göstermektedir. Bu olumlu sosyal ilişkilerin çocukların en önemli sosyal ortamı olan oyuna da yansımaları beklenebilir. Birçok deneysel ve ilişkisel araştırmada sosyal yetkinlik ve oyun davranışları arasında ilişki olduğunu ortaya koymuştur. İlgili alan yazınında da birçok araştırma çocukların sosyal gelişimleri ile oyun davranışları ve becerileri arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir (Christie ve Johnsen, 1983; Denham, Renwick & Holt, 1991; Gagnon & Nagle, 2004). Koçyiğit ve arkadaşları (2015) çocukların sosyal becerileri ve yetkinlik düzeyi ve oyun arasındaki ilişkiye yönelik yaptığı çalışmada çocukların sosyal yetkinlikleri arttıkça oyun becerilerinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır. Ancak çalışma bulguları çocukların problem çözme becerilerine sahip olup olmamalarının onların oyun davranışlarını etkilemediğini göstermektedir. Bu durumu doğuran farklı etkenlerin düşünülmesi ve araştırılması gerekmektedir.

Çalışmadan el edilen son bulgu KPÇÖ ile ODÖ alt boyutu olan itiş-kakış oyun davranışı arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmasıdır. Bu durum itiş-kakış oyun davranışı gösteren çocukların kişiler arası problemlerini çözme becerilerinin düşük olduğunu göstermektedir. Oysa yapılan çalışmalar çocuklarının yaş arttıkça sosyal problemleri çözme aracı olarak saldırgan stratejilerden ziyade olumlu sosyal stratejiler kullandıklarını (Rubin & Krasnor, 1983) ve oyun sırasında işbirlikçi problem çözme becerilerini gösterdikleri (Ramani & Brownell, 2014) ortaya koymuştur. Yine aynı şekilde yapılan çalışmalar kişiler arası problem çözme beceri eğitimi alan çocukların yıkıcı ve saldırgan davranışlarının (Hune & Nelson, 2002; Youngstrom et al., 2000) ve davranış sorunlarının azaldığını (Kargın, 2009) belirtmektedir. Kişiler arası problem çözme becerisine sahip çocukların sosyal ilişkilerini, sosyal ilişkilerin en yoğun yaşandığı oyun ilişkilerini de olumlu etkiyeceği söylenebilir. Johnson (2000) sosyal beceri eğitiminin sonucunda eğitim alan grubun serbest oyunlarında daha az agresif davranış eğiliminde olduklarını belirtmiştir. Tüm bu çalışmaların ışığında sosyal beceri ve kişiler arası problem çözmeye yönelik eğitim alan ya da bu alanda desteklenen çocukların kişiler arası ilişkilerinin ve oyun davranışlarının olumlu olduğunu göstermektedir.

Gelişimin en hızlı olduğu ve kritik yıllar olarak adlandırılan okul öncesi yıllar insan hayatında önemli yere sahip olan becerilerinin temelini atıldığı yıllardır. Kişiler arası problem çözme becerileri ise hem okul öncesi yıllarda çocukların becerilerini geliştirmeleri hem de yetişkinlik yaşamlarını sağlıklı sürdürebilmeleri için erken yıllarda kazanılması gereken bir beceridir. Bu nedenle çocuklar için öğrenme ve sosyal becerilerin kazanıldığı oyun yoluyla çocukların kişiler arası problem çözme becerilerinin desteklenmesi, oyun etkinliklerinin sosyal becerileri destekleyici yönde planlanması ve desteklenmesi önemli görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, S. C. (2005). *Okul öncesi eğitime devam eden altı yaş grubu çocukların sosyal problem çözme becerilerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aral, N. (2001). *Okul öncesi eğitiminde oyun*. İstanbul: Ya Pa Ofset
- Anlıak, Ş. (2004). Okulöncesi dönemde çocuğun yaşamında baba ve erkek öğretmenin rolü ve önemi. *Ege Eğitim Dergisi*, 5(1), 25-33.
- Anlıak, Ş. & Dinçer, Ç. (2005) Okul öncesi dönemde kişilerarası bilişsel problem çözme becerilerinin geliştirilmesi. *Eğitim Araştırmaları*, 20, 122-134.
- Aslan, Ö. M. (2017). 36-71 aylık çocuklar için oyun davranış ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25 (3), 897-910
- Bal, Ö. (2013). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4- 6 yaş çocukların kişilerarası problem çözme becerileri ve bakış açısı alma becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (23. baskı). Ankara: Pegem.
- Cheyne, J. A., & Rubin, K. H. (1983). Playful precursors of problem solving in preschoolers. *Developmental Psychology*, 19(4), 577-584.
- Christie, J. F., & Johnsen, E. P. (1983). The role of play in social-intellectual development. *Review of Educational Research*, 53(1), 93-115.
- Cohen, J. S., & Mendez, J. L. (2009). Emotion regulation, language ability, and the stability of preschool children's peer play behavior. *Early Education and Development*, 20(6), 1016-1037. <http://dx.doi.org/10.1080/10409280903305716>
- Coleman, M., Wheeler, L., & Webber, J. (1993). Research on interpersonal problem-solving training: A review. *Remedial and Special Education*, 14 (2), 25-37.
- Coplan, R. J. (2000). Assessing nonsocial play in early childhood: Conceptual and methodological approaches. Gitlin-Weiner, K., Sandgrund A. & Schaefer C. (Eds.), *Play diagnosis and assessment* içinde. (s. 563-598). New York: Wiley
- Coplan, R.J & Arbeau, K. (2009). Peer interactions and play in early childhood. K.H. Rubin, W. Bukowski, & B. Laursen (Eds.), *Handbook of peer interactions, relationships, and groups* içinde (pp. 143-161). New York: Guilford.
- Coplan, R. J., Findlay, L. C., & Nelson, L. J. (2004). Characteristics of preschoolers with lower perceived competence. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32(4), 399-408.
- Coplan, R. J. & Rubin, K. H. (1998). Exploring and assessing nonsocial play in the preschool: the development and validation of preschool play behavior scale. *Social Development*, 7:1, 72-91.
- Coplan, R.J., Rubin, K.H., Fox, N.A., Calkins, S.D & Stewart, S. (1994). Being alone, playing alone and acting alone: Distinguishing among reticence, and passive- and active-solitude in young children. *Child Development* 65, 129-137.

- Denham, S. A., Renwick, S. M., & Holt, R. W. (1991). Working and playing together: prediction of preschool social-emotional competence from mother-child interaction. *Child Development*, 62(2), 242-249.
- Dereli, E. (2008). Çocuklar için sosyal beceri eğitim programının 6 yaş çocukların sosyal problem çözme becerilerine etkisi (Yayınlanmış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya
- Dilber, M., & Ersoy, Ö. A. (2016). Okul öncesi çocukların ahlaki yargı düzeyleriyle kişilerarası problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2207-2220.
- Dinçer, Ç. (1995). Anaokuluna devam eden 5 yaş grubu çocuklarına kişilerarası problem çözme becerilerinin kazandırılmasında eğitimin etkisinin incelenmesi. (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Dinçer, Ç., & Güneysu, S. (1997). Examining the effects of problem-solving training on the acquisition of interpersonal problem-solving skills by 5-year-old children in Turkey. *International Journal of Early Years Education*, 5(1), 37-46.
- Dinçer, Ç., & Güneysu, S. (2001). Examining the permanence of problem-solving training given for the acquisition of interpersonal problem-solving skills. *International Journal of Early Years Education*, 9(3), 207-219.
- Duruoalp, E., & Aral, N. (2010). Altı yaşındaki çocukların sosyal becerilerine oyun temelli sosyal beceri eğitiminin etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39 (39), 161-171.
- D'Zurilla, T. J., & Goldfried, M. R. (1971). Problem solving and behavior modification. *Journal of Abnormal Psychology* 78(1), 107-126.
- D'zurilla, T. J., Chang, E. C., & Sanna, L. J. (2003). Self-esteem and social problem solving as predictors of aggression in college students. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 22(4), 424-440.
- Edwards C. P. (2000). Children's play in cross-cultural perspective: A new look at the six cultures study. *Cross Cultural Research*, 34, 318-338.
- Erwin, P. G., & Ruane, G. E. (1993). The effects of a short- term social problem solving programme with children, *Counseling Psychology Quarterly*, 6(4), 35- 50.
- Fantuzzo, J., Coolahan, K., Mendez, J., McDermott, P., & Sutton-Smith, B. (1998). Contextually relevant validation of peer play constructs with African American Head Start children: Penn Interactive Peer Play Scale. *Early Childhood Research Quarterly*, 13, 411-431. doi:10.1016/S0885-2006(99)80066-0
- Gagnon, S. G., & Nagle, R. J. (2004). Relationships between peer interactive play and social competence in at-risk preschool children. *Psychology in the Schools*, 41(2), 173-189.
- Ginsburg, K. R. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *Pediatrics*, 119, 182-191.
- Goodman, J. F. (1994). Work' versus 'play' and early childhood care. *Child and Youth Care Forum*, 23, 177-196.

- Guerra, N. G., & Slaby, R. G. (1990). Cognitive mediators of aggression in adolescent offenders: II. *Intervention. Developmental Psychology*, 26(2), 269.
- Güneysu, S., Dinçer, Ç., & Etikan, İ. (1997). 54-78 aylık çocukların kişiler arası problemlere getirdikleri çözümleri etkileyen faktörler. In I. National Child Development and Education Congress 28 (pp. 56-72).
- Hay, D. F. Payne, A. and Chadwick, A. (2004). Peer relations in childhood. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45 (1), 84-108
- Hoisington, C. (2007). Let's Play! Using Play-Based Curriculum to Support Children's learning through out the Domains. *Earlychildhood NEWS* (içinden). <http://www.earlychildhoodnews.com/earlychildhood/contact.aspx>
- Humphreys A.P., ve Smith P. K. (1987). Rough and tumble, friendship and dominance in schoolchildren: evidence for continuity and change with age. *Child Development*, 58, 201-212.
- Hune, J. B., & Nelson, C. M. (2002). Effects of teaching a problem-solving strategy on preschool children with problem behavior. *Behavioral Disorders*, 27(3), 185-207.
- Işiktekiner, F.S. (2014). Anne baba destek programının okul öncesi dönem (48-60 aylık) çocuklarının kişiler arası problem çözme becerilerine etkisi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Johnson, J. L. (2000). Preventing conduct problems and increasing social competence in high-risk preschoolers. (Unpublished doctoral dissertation). Regent University, Virgine.
- Kargı, E. (2009). Bilişsel yaklaşıma dayalı kişilerarası sorun çözme becerileri kazandırma (BSC) programının etkililiği: Okul öncesi dönem çocukları üzerinde bir araştırma. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara
- Kesicioğlu, O. S. (2015). Okul öncesi dönem çocukların kişilerarası problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 40(177).
- Koçyiğit, S., Yılmaz, E., & Sezer, T. (2015). 60-72 aylık çocukların sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri ile oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 209-218.
- Lawton, J. T., & Berning, R. A. (1982). Effects of high-order rule instruction on the development of social problem solving skills in preschool children. ERIC <https://eric.ed.gov/?id=ED230300>
- Maccoby, E. E., & Jacklin, C. N. (1974). Myth, reality and shades of gray-what we know and dont know about sex differences. *Psychology Today*, 8(7), 109-112.
- Miller, P. M. Danaher, D.L., & Forbes, D. (1986). Sex-related strategies for coping with interpersonal conflict in children aged five and seven. *Develepmental Psychology*, 22 (4), 543-548
- Moller, L. C., Hymel, S., & Rubin, K. H. (1992). Sex typing in play and popularity in middle childhood. *Sex Roles*, 26(7-8), 331-353.

- Musun-Miller, L. (1993). Social acceptance and social problem solving in preschool children. *Journal Of Applied Developmental Psychology*, 14, 59-70
- Ogelman, H., Erdentuğ, F. G., Aytac, P., Akdeniz, Ö., Güner, M., & Ese, V. (2016). Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan okul öncesi dönem çocuklarının oyun davranışları. *Balikesir University Journal of Social Sciences Institute*, 19(36), 259-271
- Özdil, G. (2008). Kişilerarası problem çözme becerileri eğitimi programının okul öncesi kurumlara devam eden çocukların kişilerarası problem çözme becerilerine etkisi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Pellegrini A. D., & Smith P. K. (1998). Physical activity play: the nature and function of a neglected aspect of play. *Child Development*, 69(3), 577-598.
- Pellegrini, D.S. & Urbain, E.S. (1986). An evaluation of interpersonal cognitive problem solving training with children. *Child Psychology and Psychiatry*, 26(1), 17-41.
- Ramani, G.C., & Brownell, C.A. (2014). Preschoolers' cooperative problem solving: Integrating play and problem solving. *Journal of Early Childhood Research*, 12(1) 92-108. DOI: 10.1177/1476718X13498337
- Rubin, K. H. (1977). Play behaviors of young children. *Young children*, 32(6), 16-24.
- Rubin, K. H. (1982). Nonsocial play in preschoolers: Necessarily evil? *Child Development*, 53, 651-657.
- Rubin, K. H. (2001). The Play Observation Scale (POS). University of Waterloo
- Rubin, K.H., Chen, X., McDougal, P., Bowker, A., & McKinnon, J. (1995). The Waterloo Longitudinal Project: Predicting internalizing and externalizing problems in adolescence. *Development and Psychopathology*, 7, 751-764.
- Rubin, K., Fein, G., & Vandenberg, B. (1983). Play. In E.M. Hetherington (Ed.), *Handbook of child psychology* (Vol. 4, pp. 693-774), New York: Wiley.
- Rubin, K. H., & Krasnor, L. R. (1986). Social-cognitive and social behavioral perspectives on problem solving. In M. Perlmutter (Ed.), *The Minnesota symposium on child psychology: Cognitive perspectives on children's social and behavioral development* (Vol. 18, pp. 1- 68). Hillsdale, NJ: Erlbaum
- Shure, M. B., & Spivack, G. (1972). Means-ends thinking, adjustment, and social class among elementary-school-aged children. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 38(3), 348.
- Shure, M. B., & Spivack, G. (1979). Interpersonal cognitive problem solving and primary prevention: Programming for preschool and kindergarten children. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 8(2), 89-94.
- Shure, M. B., & Spivack, G. (1980). Interpersonal problem solving as a mediator of behavioral adjustment in preschool and kindergarten children, *Journal of Applied Developmental Psychology*, 1, 29- 44.

- Shure, M.B., Spivack, G. (1982). Interpersonal Problem-solving in Young Children: A Cognitive Approach to Prevention. *American Journal of Community Psychology*, 10, 341-356.
- Shure, M. B., & Spivack, G. (1988). Interpersonal cognitive problem solving. In R. H. Price, E. L. Cowen, R. P. Lorion, & J. Ramos-McKay (Eds.), *Fourteen ounces of prevention: A casebook for practitioners* (pp. 69-82). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Spivack, G., & Shure, M. B. (1974). Social adjustment of young children: A cognitive approach to solving real-life problems. Oxford, England: Jossey-Bass.
- Simon, T., & Smith, P. K. (1983). The study of play and problem solving in preschool children: Have experimenter effects been responsible for previous results?. *British Journal of Developmental Psychology*, 1(3), 289-297.
- Smith, P. K. and Dutton, S. (1979). Play and training in direct and innovative problem solving. *Child Development*, 50 (3), 830-836
- Türköz, Y. (2007). Okul öncesi çocuklarda bağlanma örüntüsünün kişilerarası problem çözme ve açık bellek süreçlerine etkisi. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Vandenberg, B. (1981). The role of play in the development of insightful tool-using strategies. *Merrill-Palmer Quarterly of Behavior and Development*, 27(2), 97-109.
- Von Klitzing, K., Kelsay, K., Emde, R. N., Robinson, J., & Schmitz, S. (2000). Gender-specific characteristics of 5-year-olds' play narratives and associations with behavior ratings. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 39(8), 1017-1023.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge: Harvard University Press.
- Yoleri, S. (2014). Investigation of relationship between the skills to solve interpersonal problems and concept development of preschool children. *Education and Science*, 39 (173), 82-90.
- Youngstrom, E., Wolpaw, J. M., Kogos, J. L., Schoff, K., Ackerman, B., & Izard, C. (2000). Interpersonal problem solving in preschool and first grade: Developmental change and ecological validity. *Journal Of Clinical Child Psychology*, 29(4), 589-602.
- Zahn-Waxler, C., Cole, P.M., Richardson, D.T., Friedman, R.J., Michel, M.K., and Belouad, F. (1994). Social problem solving in disruptive preschool children: reactions to hypothetical situations of conflict and distress. *Merrill-Palmer Quarterly*, 40 (1), 98-119
- Walker, S., Irving, K., & Berthelsen, D. (2002). Gender influences on preschool children's social problem-solving strategies. *The Journal of Genetic Psychology*, 163(2), 197-209.
- Walker, O. L. Degnan, K. A. Fox, N. A. and Henderson, H. A. (2013). Social problem-solving in early childhood: developmental change and the influence of shyness. *J Appl Dev Psychol*. 2013 ; 34(4): 185–193. doi:10.1016/j.appdev.2013.04.001.

Genişletilmiş Özet

Giriş

İnsanlık tarihi kadar eski olan oyun ve canlıların oyun davranışları, niçin oyun oynadığı, özellikle çocukluk dönemi oyunlarının amacı merak ve araştırma konusu olmuş, oyuna ilişkin birçok farklı bakış açıcı ve buna bağlı kuram ortaya konmuştur yüzyıllardır araştırma konusu olmuştur. Çocukların oyun sürecini ve oyun davranışlarını inceleyen Rubin (1982), Parten (1932) ve Piaget'in (1962) kuramlarından yola çıkarak oyunu sosyal ve sosyal olmayan oyun olarak ele almıştır. Coplan ve Rubin, (1998) okul öncesi çocukların oyun davranışını; sessiz davranış, yalnız-pasif davranış, yalnız-aktif davranış, sosyal oyun ve itiş-kakış oyun olarak ele alınmışlardır.

Okul öncesi dönemdeki akran ilişkileri çocukların kuracakları kişiler arası ilişkiler için gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarında, diğer insanlarla geçinme, problem çözme ve sorunlarla başa çıkmalarında önemli rol oynamaktadır (Shure & Spivack, 1988). Kişiler arası problem çözme ya da sosyal problem çözme bireyin günlük yaşam problemlerini ortaya koyduğu, keşfettiği ve kullandığı sistematik düşünme yan, bilişsel süreç olduğu vurgulanarak bilişsel-davranışsal bir süreç olarak tanımlanmıştır (D'Zurilla & Goldfried, 1971; D'Zurilla, Chang & Sanna, 2003; Shure & Spivack, 1982). Çocukların olumlu kişiler arası ilişkileri geliştirmek ve kişiler arası ilişkilerden doğan problemlerini çözebilmeleri için akranlarıyla sosyal etkileşim kurarmaları gerekmektedir. Bu sosyal etkileşimleri deneyimlemek, birçok sosyal ve kişiler arası becerileri kazanmalarını sağlayacak en uygun ortam oyun sürecinde yaratılmaktadır (Ashiabi, 2007; Coplan & Arbeau, 2009; Coplan et al., 2006; Rubin et al., 1995). Çocukların problem çözme becerilerini destekleyen oyun (Dinçer, 1995). Bu nedenle bu çalışma ile okul öncesi çocukların oyun davranışları ve kişiler arası problem çözme becerileri ve oyun davranışları ile kişiler arası problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Modeli

Okul öncesi çocukların oyun davranışları ve kişiler arası problem çözme becerilerini belirlemek, çocukların oyun davranışları ile kişiler arası problem çözme becerilerini karşılaştırmak amacıyla yapılan bu araştırma ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Gaziantep il merkezindeki anaokullarına devam eden 270 çocuktan oluşmaktadır. Çalışmaya katılan çocukların %51,1'i erkek, %48,9'u kız, %65,2'si altı yaş, %34,8'i 5 yaş ve çocukların %48,1'i daha önce okul öncesi eğitim almıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak çocukların yaş, cinsiyet, daha önce okul öncesi eğitim alıp almama durumu, anne babanın; yaş, çalışma durumu, eğitim durumu ve gelir durumuna yönelik bilgilerin yer aldığı Kişisel Bilgi Formu, Coplan ve Rubin (1998) tarafından geliştirilmiş ve Ogelman (2012) tarafından Türkçeye uyarlanan Okul Öncesi Oyun Davranışı Ölçeği (ODÖ) ve Özdil (2008) tarafından geliştirilen Kişilerarası Problem Çözme Ölçeği (KPÇÖ) kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Veri analizinde veriler ilişkisiz t-testi kullanılarak analiz edilmiş ve bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin gücünü açıklamak için etki büyüklüğünü (Büyüköztürk, 2017) belirlemek için Cohen d kullanılmıştır. Anlamlılık seviyesi olarak 0,05 kullanılmış olup, $p < 0,05$ olması durumunda anlamlı farklılığın olduğu, $p > 0,05$ olması durumunda ise anlamlı farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Çalışma sonucunda cinsiyete göre ODÖ ve KPÇÖ t-testi sonuçlarına bakıldığında, ODÖ sessiz davranış alt boyutu ve yalnız-pasif davranış alt boyutu puanları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur. Cinsiyete göre KPÇÖ puanlarına bakıldığında ise yıkıcı davranış ve yapıcı davranış alt ölçek puanları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Erkekler kızlara göre problem çözmeye yıkıcı ve yapıcı davranışları daha fazla kullanmaktadır.

Çalışmaya katılan çocukların daha önce okul öncesi eğitim alma durumlarının ODÖ ve KPÇÖ etkisinin bakıldığında; çocukların okul öncesi eğitim alan durumları ile ODÖ alt ölçeği olan sessiz davranış ile yalnız-pasif davranış arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmektedir. Daha önce okul öncesi eğitim almamış çocuklar alan çocuklara göre oyunda daha fazla sessiz davranış ve yalnız-pasif davranış göstermektedir. Ancak okul öncesi eğitim alma durumu ile ODÖ alt ölçekleri olan yalnız-aktif oyun, sosyal oyun ve İtiş-kakış oyun davranışları arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Çocukların okul öncesi eğitim alma durumları ile KPÇÖ'den aldıkları puanlara bakıldığında okul öncesi eğitim alan çocukların problem çözme davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çalışmaya katılan çocukların ODÖ puanları ile KPÇÖ puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında çocukların KPÇÖ ile ODÖ alt boyutu olan sessiz davranış, yalnız pasif davranış, yalnız aktif davranış, sosyal oyun alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bunun aksine çocukların KPÇÖ ile ODÖ alt boyutu olan itiş-kakış oyun davranışı arasındaki ilişki anlamlıdır. Bu durum itiş-kakış oyun davranışı gösteren çocukların kişiler arası problemlerini çözmeye becerilerinin düşük olduğunu göstermektedir.

Gelişimin en hızlı olduğu ve kritik yıllar olarak adlandırılan okul öncesi yıllar insan hayatında önemli yere sahip olan becerilerinin temelini atıldığı yıllardır. Kişiler arası problem çözme becerileri ise hem okul öncesi yıllarda çocukların becerilerini geliştirmeleri hem de yetişkinlik yaşamlarını sağlıklı sürdürebilmeleri için erken yıllarda kazanılması gereken bir beceridir. Bu nedenle çocuklar için öğrenme ve sosyal becerilerin kazanıldığı oyun yoluyla çocukların kişiler arası problem çözme becerilerinin desteklenmesi, oyun etkinliklerinin sosyal becerileri destekleyici yönde planlanması ve desteklenmesi önemli görülmektedir.